

PATYČIŲ IR SMURTO PREVENCIJOS BEI INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Patyčių ir smurto prevencijos ir intervencijos vykdymo Šalčininkų r. Eišiškių Stanislovo Rapolionio gimnazijos tvarkos aprašo (toliau – Tvarkos aprašas) paskirtis – padėti gimnazijai užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi visiems bendruomenės nariams.

2. Tvarkos aprašas nustato patyčių ir smurto stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą Šalčininkų r. Eišiškių Stanislovo Rapolionio gimnazijoje.

3. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

3.1. **individualizavimo**. Turi būti atsižvelgiama į vaiko amžių ir brandą, jo psichikos ir fizinės savybės, poreikius, socialinės aplinkos ir kitas svarbias ypatybes;

3.2. **vaiko interesų ir gerovės pirmumo**. Imantis bet kokių su vaiku susijusių veiksmų, svarbiausia – vaiko interesai;

3.3. **orumo**. Vaikai neturi būti žeminami, su jais neturi būti nepagarbiai elgiamasi;

3.4. **nediskriminavimo**. Veiksmų imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias, besityčiojančiųjų ar patiriančiųjų patyčias amžiaus, rasės, lyties, kalbos, socialinės padėties, sveikatos ar kitokių aplinkybių;

3.5. **bendradarbiavimo**. Vaiko priežiūra, socialinė integracija (reintegracija) ir socializacija grindžiamos visų šiame procese dalyvaujančių asmenų tarpusavio pagalba;

3.6. **skaidrumo, nešališkumo, kolegialumo principais** priimant sprendimus.

4. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

4.1. **patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

4.1.1. **žodinės patyčios**: pravardžiavimas, grasinimas, uжимas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.

4.1.2. **fizinės patyčios**: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

4.1.3. **socialinės patyčios**: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

4.1.4. **elektroninės patyčios**: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

4.2. **patyčias patiriantis vaikas** – mokinys, iš kurio yra tyčiojamasi;

4.3. **besityčiojantysis** – mokinys ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

4.4. **patyčias patiriantis suaugęs** – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai);

4.5. **patyčių stebėtojas** – mokinys ar suaugęs, matantis ar žinantis apie patyčias;

4.6. **patyčių prevencija** – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti, imantis gimnazijos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;

4.7. **patyčių intervencija** – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus);

4.8. **patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną** – patyčių situacijos gimnazijoje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

4.9. **Smurtas prieš vaiką** – veikimu ar neveikimu vaikui daromas tiesioginis ar netiesioginis tyčinis fizinis, psichologinis, seksualinis poveikis, garbės ir orumo nepaisymas ar nepriežiūra, dėl kurių vaikas patiria žalą ar pavojų gyvybei, sveikatai, raidai. Smurto prieš vaiką formos yra šios:

4.9.1. **fizinis smurtas** – tiesioginiai ar netiesioginiai tyčiniai fiziniai veiksmai prieš vaiką, taip pat fizinės bausmės, sukeliančios tam vaikui skausmą, žalą arba pavojų jo gyvybei, sveikatai, raidai, ar žalą garbei ir orumui;

4.9.2. **psichologinis smurtas** – nuolatinis vaiko teisės į individualumą pažeidinėjimas, žeminimas, patyčios, gąsdinimas, būtinos vaiko raidai veiklos trikdymas, asocialaus elgesio skatinimas ar kitokia nefizinio kontakto elgsena, sukelianti žalą ar pavojų vaiko gyvybei, sveikatai, raidai, ar žalą garbei ir orumui;

4.9.3. **seksualinis smurtas** – seksualiniai veiksmai su vaiku, kuris pagal atitinkamas Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatas nėra sulaukęs amžiaus, nuo kurio seksualiniai veiksmai su juo neužtraukia baudžiamosios atsakomybės, arba seksualiniai veiksmai su vaiku, kai naudojama prievarta, jėga ar grasinimai, arba piktnaudžiaujama pasitikėjimu, valdžia ar įtaka vaikui, taip pat ir šeimoje, arba piktnaudžiaujama itin pažeidžiama vaiko padėtimi, ypač dėl jo psichinės ar fizinės negalios ar priklausomumo. Taip pat vaikų išnaudojimas prostitucijos tikslams, vaikų pornografija, verbavimas, vertimas ar įtraukimas dalyvauti pornografinio pobūdžio renginyje, pornografijos rodymas, arba kitos vaikų seksualinio išnaudojimo formos, vaikų tvirkinimas;

5. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, kitais įstatymų įgyvendinamais teisės aktais.

II. OLWEUS PATYČIŲ PREVENCIJOS PROGRAMOS VYKDYMAS

6. Olweus patyčių prevencijos programa – tai visai mokyklai skirta sistemingų pokyčių programa, veikianti trijose srityse: mokyklos, klasės, individo.

Šiuo tikslu mokyklos aplinka pertvarkoma taip, kad mažėtų patyčios, mažėtų aukų kančios, ir gerėtų mokinių tarpusavio santykiai, kad nebeatsirastų tokių problemų ateityje

Siekiant šio tikslo gimnazijoje yra:

- sudarytas Patyčių prevencijos koordinacinis komitetas;
- sudarytos Mokymosi ir Supervizijų grupelės (MSG);
- išaiškintos pavojingos vietos mokykloje ir pagal tai pakoreguotas mokytojų ir mokinių budėjimas;
- kasmet atliekama mokinių apklausa;
- apklausos duomenys pristatomi gimnazijos bendruomenei ir tėvams.

6.1. Esminiai Olweus patyčių prevencijos programos (OPPP) kriterijai:

- Šiluma, pozityvus susidomėjimas ir suaugusiųjų aktyvumas;
- Griežtos netinkamo elgesio ribos;
- Nuoseklus, tačiau ne priešiškas ir ne fizinis supažindinimas su neigiamomis pasekmėmis, kai nesilaikoma nustatytų elgesio taisyklių;
- Suaugusieji turi atlikti autoriteto ir teigiamo pavyzdžio vaidmenį.

6.2. OPPP – tikslai:

- Sumažinti patyčias tarp mokinių;
- Užkirsti kelią naujų patyčių problemų atsiradimui;
- Siekti geresnių tarpusavio santykių mokykloje;

OPPP yra visos mokyklos programa, kurios sėkmei reikia aukšto lygio bendradarbiavimo ir viso mokyklos personalo dalyvavimo. Įgyvendinant OPPP, itin svarbus yra mokytojų ir visų gimnazijos darbuotojų bendradarbiavimas.

6.3. Pagrindinės taisyklės, nukreiptos prieš patyčias:

- Mes nesityčiosime iš kitų;
- Mes stengsimės padėti tiems, iš kurių tyčiojasi;
- Mes stengsimės bendrauti su tais, kurie yra atstumti;
- Jei sužinosime, kad iš kažko tyčiojamosi – pasakysime suaugusiems.

7. OLWEUS PPP yra svarbi gimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi OLWEUS PPP koordinacinis komitetas, gimnazijos administracija, Vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, o ją vykdo visi gimnazijos bendruomenės nariai.

8. Visi gimnazijos bendruomenės nariai (mokiniai, administracijos atstovai, mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, tėvai (globėjai, rūpintojai, kiti nepedagoginiai darbuotojai) turi būti supažindinti su gimnazijos patyčių ir smurto prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašu, jį įgyvendinančiais dokumentais ir patvirtinti tai savo parašu.

8.1. mokinius supažindina klasės vadovas iki spalio 1 dienos;

8.2. tėvus (globėjus, rūpintojus) supažindina klasės vadovas.

9. Gimnazijos direktorius yra atsakingas už Tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremtą kasmetinio OLWEUS PPP priemonių plano parengimą, pristatymą gimnazijos bendruomenei ir vykdymą.

10. Tvarkos aprašo įgyvendinimą koordinuoja gimnazijos VGK ir OLWEUS PPP Koordinacinis komitetas.

III. PATYČIŲ IR SMURTO INTERVENCIJA

11. Olweus Patyčių ir smurto prevencijos programos įgyvendinimo principai:

- Patyčių stabdymas – suaugusiojo atsakomybė ir pareiga.
- Mokytojai itin daug šilumos ir dėmesio skiria mokiniams, įsitraukia į jų veiklas.
- Mokykloje yra susitarta dėl teisingų ir tvirtų ribų nepriimtina elgesiui, ir kai jos pažeidžiamos, metodiškai naudojamos neagresyvosios bausmės.
- Kiekvieno mokyklos darbuotojo kompetencija - atpažinti patyčias bei gebėjimas tinkamai į jas reaguoti.

12. Olweus programos sėkmę lemia mokyklos bendruomenės nariai – mokytojai ir kiti darbuotojai, kurie:

- 5 kartus per metus (pagal OPKUS) planą susirenka į MSG;
- stebi mokinius klasėje ir už jos ribų; aktyviai reaguoja į netinkamą mokinių elgesį;
- sudaro individualaus poveikio planus, individualiai bendrauja su patyčiose dalyvaujančiais moksleiviais, susitinka su jų tėvais.

13. Gimnazijoje yra sukurtos ir gimnazijos direktorės įsakymų patvirtintos NK (nuobaudų kopetėlės).

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

14 . Visi dokumentai ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus jo interesus.

15. Patyčių ir smurto prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašas yra skelbiamas gimnazijos internetinėje svetainėje.
